

- A final de paraula quan hi ha la mateixa grafia *tx* en els derivats:

capritx	encapritxar	despatx	despatxar	esquitx	esquitxar
cartutx	cartutxera	escabetx	escabetxar	gavatx	gavatxos

12.4.2 S'escriu *ig*

- A final de paraula quan hi ha les grafies *j/g* o *tj/tg* en els derivats:

assaig	assajar	desig	desitjar	passeig	passejar
boig	bogeria	lleig	lletja, lletges	raig	rajar

13. LA M I LA N

Les grafies *m* i *n* no presenten cap dificultat quan van davant de vocal (*mas*, *nas*), ni tampoc quan van a final de paraula (*fam*, *fan*); però poden ocasionar alguns dubtes ortogràfics quan van davant de consonant. Per això, cal recordar les regles següents.

13.1 S'escriu *m*

- a) Davant de *b*, *p*, *m*:

escombra, embrutar, timbal, ombra, embellir, embenar...
 campió, omplir, campament, companyia, camperol, empipar...
 emmirallar-se, immens, emmetzinar, commoure, commemorar...

Llevat dels compostos: benmereixent, benparlat, enmig, granment, tanmateix.

I els noms propis: Cànberra o Canberra i Istanbul

- b) Davant de *f*:

- En els compostos de *circum-* i *amfi-*:

amfibi, amfiteatre, amfitrió, circumferència...

- I en els mots:

amfetamina, àmfora, càmfora, èmfasi, limfa, Memfis, nimfa, pàmfil, pamflet, paranimf, samfaina, simfonia, triomf, trumfa, trumfo, xamfrà...

Però s'escriu *n* davant de *f* en les paraules que comencen amb els prefixos:

<i>con-</i>	confessar, conferència, confecció, confitar, confluència...
<i>en-</i>	enfadar, enfilat, enfeinat, enfocar... [però s'escriuen amb <i>-m</i> perquè no comencen amb el prefix <i>en-</i> : èmfasi, emfatitzar / emfasitzar, emfisema, emfiteusi i derivats]
<i>in-</i>	inflar, infinit, infern, inflamar, informe, infermer...

I en les paraules: fanfara, fanfària, fanfarró, fanfarronada, fanfarroneria, gonfanó...

13.2 S'escriu *n*

a) Davant de *v*:

Anvers, canviar, conveni, inventar, envejar, envà, envernissar, recanvi...

Llevat de: circumval·lació, tramvia, triumvir, duumvir i derivats.

b) Davant *n* s'escriu *m* o *n* segons la pronúncia:

alumne, amnistia, columna, ennegrir, gimnàstica, innat, innecessari, perenne, solemne, somni...

13.3 Altres casos que convé recordar

13.3.1 S'escriuen amb *m*

Betlem, empremta, femta, imam, impremta, Jerusalem, premsa, Samsó, somrís, somriure...

13.3.2 S'escriuen amb *mp*

Per raons etimològiques, cal escriure *mp* en algunes paraules, encara que la *p* sigui muda. Es tracta de les paraules acabades en *-sumpte* i *-sumpció*:

assumpte, assumpció, presumpte, presumpció...

I les paraules:

atemptat, camp, compte, eclàmpsia, exempció, exempt, impromptu, maltempsada, metempsicosi, palimpsest, peremptori, prompte, redemptor, símptoma, sumptuari, sumptuós, temps, temptació, temptar, temptejar...

13.3.3 S'escriuen amb mn

Agamèmnon, mnemotècnic, somnàmbul, somni, somniar (o somiar)...

13.3.4 Dupliquen la consonant

<i>mm</i>	comminar, emmental, summa, summe, súmmum, gamma, immòbil, immersió, immoble, im-madur, immune, immutar, emmalaltir, emmanillar, emmarcar, emmerdar, emmetzinar, emmi-donar, emmirallar, emmotllar, emmudir, emmagatzemar, emmusteïment, Emma, Gemma...
<i>nn</i>	Anna, annalista, annals, annex, Anníbal, bienni, bipinnat, blennorràgia, connectar, con-nexió, connex, decenni, enneàgon, enneasíl-lab, ennovar, ennuegar, ennuvolat, espinnà-quer, innat, innocent, innocu, innovar, linnèon, mannà, mil-lenni, pennsilvanià, perenne, Susanna, tànnic, tarannà, tennis, trienni, tripinnat...

13.3.5 Mots de significat diferent

<i>annals</i>	Relació d'esdeveniments. <i>Els annals es publiquen periòdicament.</i>
<i>anal</i>	Relatiu o pertanyent a l'anús. <i>Li fa mal la vena anal.</i>
<i>annalista</i>	Persona que fa annals. <i>L'annalista ha publicat els fets.</i>
<i>analista</i>	Que es dedica a fer anàlisis. <i>És metge analista.</i>
<i>Emma</i>	Nom de persona. <i>La senyora Emma li ha trucat.</i>
<i>ema</i>	Nom de la lletra <i>m</i> . <i>La paraula mar comença per ema.</i>
<i>panna</i>	Fragment en forma de placa gruixuda; post d'una embarcació menor; llenca de suro. <i>A fora hi ha una panna de glaç.</i>
<i>pana</i>	Avaria; vellut o pelfa amb pèl d'alçada mitjana. <i>A mig camí hem tingut pana.</i>
<i>summa</i>	Recopilació de totes les parts d'una ciència. <i>Ha publicat la Summa teològica.</i>
<i>suma</i>	Addició; quantitat de diners. <i>Aquesta suma és fàcil.</i>

Fixeu-vos especialment en la diferència entre *comte* (títol nobiliari), *conte* (rondalla) i *comp-te* (càlcul), i els seus derivats:

comtessa, comtal, vescomte; contar, contista, contalla; comptar, comptable, comptabilitat, comptador, descompte...

<i>comte</i>	El comte ha decidit obrir les portes del castell a tothom.
<i>conte</i>	Ha explicat un conte de fades als nens i a les nenes.
<i>compte</i>	Cambrer, el compte, si us plau.

14. LA Y I LA NY

14.1 La y

La lletra y pertany a l'alfabet català, però només hi ha una paraula que comenci per aquesta lletra: *yperita*, mot que normalment s'escriu *iperita*, forma principal.

La lletra y es feia servir en català antic, i per aquesta raó la trobem en alguns cognoms:

Aymerich, Ruyra, Soley...

També la trobem en paraules provinents d'altres llengües que conserven la grafia originària:

keynesianisme, kyrieleison, whisky...

I en alguns noms propis:

Fukuyama, Kyoto, Nova York, Ryukyu...

En general aquesta grafia se substitueix per *i*:

bolei, hoquei, ianqui, iarda, Iemen, ien, iode, ioga, iogurt, iot, joquei, niló...

14.2 La ny

El dígraf *ny* l'escrivim en paraules com ara:

any, bany, bunyol, canya, castanya, cigonya, estany, juny, pany, pinya, puny, manyopla, nyanyo, nyap, nyerro, nyicris, nyigui-nyogui, nyora...

I en els noms propis catalans i catalanitzats:

Arenys, Alemanyà, Banyoles, la Corunya, Sant Llorenç de Morunys, Organyà...

REMARCA: Fixeu-vos que s'escriuen amb *n* els noms propis: Peníscola, cap Canaveral.

14.3 Mots de significat diferent

<i>canya</i>	Planta; tija; aiguardent; mesura de cervesa... <i>A la vora del riu hi ha moltes canyes.</i>
<i>cana</i>	Mida; presa per a pescar; taulell. <i>Una cana equival a 8 pams.</i>
<i>nyap</i>	Cosa no gens reeixida, bunyol. <i>Això és un nyap; torna-ho a fer de cap i de nou.</i>
<i>nap</i>	Herba comestible. <i>Se m'han acabat els naps.</i>